

MUNITSIPAALPROFIIL planeerimisvahendina kohaliku strateegia planeerimiseks NICOLE projekt

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+

Seda väljaannet kaasrahastab Euroopa Liit. Esitatud seisukohad ja vaatenurgad on autorite omad ja ei pruugi kajastada Euroopa Liidu ega Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti EACEA seisukohti ja arvamusi. Ei Euroopa Liit ega EACEA ei võta nende eest vastutust.

Sisukord

Nicole – projekti tutvustus	3-4
Munitsipaalprofiil	4-9
Sotsiaalne keskkond.....	9-13
Keskkonna keskkond.....	13-16
Majanduskeskkond	16-17
Teised näitajad	18

Projekt – NICOLE

Probleemipüstitus:

Paljud ELi piirkonnad paiknevad arengukeskustest suhteliselt kaugel ja seisavad säästva kohaliku arengu valdkonnas silmitsi arvukate väljakutsetega. Sageli puudub arenenud tehniline, transpordi-, sotsiaalne ja keskkonnainfrastruktuur, esineb töökohtade, aga ka kvalifitseeritud tööjõu puudus. Ebasoodsas olukorras olevad inimesed on puudulikult integreeritud tööturule ja puudu on nii muud funktsionaalsed säästva kohaliku arengu kavad kui ka uuenduslikud lahendused majanduslikes, sotsiaalsetes ja keskkonnaalastes valdkondades. Peaaegu kõigi näitajate puhul on arengunäitajad Euroopa keskmisest oluliselt maha jäänud, ja see kehtib ka valdkondades väljaspool SKP ja elukvaliteedi näitajaid (eneseabi, hea valitsemistava, kogukonna tugevdamine, sotsiaalne ja valdkondadevaheline koostöö, võitlus kliimamuutuste vastu, haavatavate kogukondade integreerimine). Palju aastaid on haridussektor mitmetel erinevatel põhjustel jäänud maha kõige edukamate ELi riikide omast. See kajastub ka omavalitsuste valdkonnas, kus kohalike omavalitsuste valitud esindajatel puuduvad teadmised, oskused ja kogemused töhusa ja läbipaistva juhtimise kohta oma omavalitsuste tuleviku tagamiseks. Kohaliku arengu peamiseks väljakutseteks on võitlus kliimamuutuste vastu ja kliimamuutustega kohanemine, pikaajaliselt haavatavate ja ebasoodsas olukorras olevate vähemuste integreerimine, noorte väljaränne, kohalike omavalitsuste terviklikkuse loomine ja säilitamine ning kohaliku sotsiaalse ja majandusliku arengu säilitamine. Kui teha aga kohaliku küla tasandi probleemide kohta küsitlus, siis enamik omavalitsusjuhtidest ütleb teile hoopis, et külas on kõige tõsisemateks kitsaskohtadeks väljaku või tee remontimine või

kohalikule kalmistule aia ehitamine. Seetõttu on valitud kohalike omavalitsuste esindajatele vaja spetsiaalset koolitust, eriti selles osas, kuidas leida kvaliteetseid lahendusi eespool nimetatud globaalsetele ja kohalikele väljakutsetele. Kõigele vaatamata on nendel piirialadel olemas häid juhtimistavasid, mis on selliste valgustatud juhtide, linnapeade ja inimeste pikaajaliste jõupingutuste tulemus, kes püüavad saavutada paremat elu kõigile. Projekti NICOLE eesmärk oli seega tegeleda otsustajate koolitamisega, tuginedes nendele headele tavadele ja juhtumiuuringutele ning võimaldades jagada parimaid tavasid, edendades heade juhtimistavade ja kogemuste edasiandmist ning tugevdades koolituskursuste testimise abil mahajäänud piirialade edasist jätkusuutlikku arengut.

Projekti siht oli:

Parandada otsustajate juhtimisoskusi kohaliku arengu valdkonnas ning soovitud mõjuna parandada strateegilist ja tegevuste planeerimist ning kvaliteetsete sotsiaalsete ja majanduslike arengukavade rakendamist kohalike sidusrühmade poolt.

Projekti eesmärk:

Suurendada kohalike omavalitsuste volikogude liikmete ja omavalitsusjuhtide teadlikkust ja teadmisi, parandada nende oskusi kohaliku arengu juhtimisel ja seega ka parandada omavalitsuste sotsiaalse ja majandusliku arengu kavandamist ja elluviimist.

Konkreetsed eesmärgid:

- 1) Suurendada parimate kohalike arendustegevuse praktikate kättesaadavust
- 2) Parandada kohaliku arengu valdkonna sidusrühmi (esmane sihtrühm) õpetavate

koolitajate/õpetajate oskusi, pädevusi ja teadmiste baasi

3) Kohaliku arengu valdkonnas osalejate teadlikkuse, pädevuse, teadmiste ja reageerimisvõime suurendamine (teisene sihtrühm).

Projekti raames ellu viidud tegevused:

a) Kohaliku arengu töövahendi (omavalitsuse profiil) koostamine, milles kasutatakse mitmeid kohalikke, piirkondlikke ja riiklikke näitajaid, et paremini mõista ja tundma õppida kohalikke probleeme, väljakutseid, võimalusi ja nutikaid arenguvõimalusi.

b) Kohaliku arengu heade praktikate kindlakstegemine, kogumine, arendamine ja levitamine ning nende avaldamine parimate praktikate käsiraamatu vormis, abimaterjalina teistele ELi piirialade otsustajatele ja kandidaatriikidele.

c) Valmistada ette ja töötada välja otsustajatele suunatud koolituskursus projektiga seotud valdkondades (eelkõige haavatavate kogukondade integreerimine, kliimamuutused, kohalik areng), ning seda testida, et rikastada kohalikke arengukavasid uute ideedega, lahendustega ja tavadega.

(d) Kohalikele otsustajatele, kohalikele, piirkondlikele ja riiklikele osalejatele mõeldud veebipõhiste vahendite ettevalmistamine ja pakkumine (indikaatorid ja parimad praktikad).

Projekti väljundid:

1) Omavalitsusprofiilide metoodika (indikaatorid)

2) Parimate praktikate käsiraamat - parimate kohaliku arengu praktikate käsiraamat sotsiaalse ettevõtluse ja muude projekti prioriteetide kohta

3) Veebipõhine vahend kohalikele sidusrühmadele (kohaliku arengu kavandamise töehustamine).

Sihtrühmad:

- Koolitajad, täiskasvanuhariduse ja koolitustega tegelevate partnerite koolitajad (30 inimest)
- Kohalikud otsustajad (omavalitsusjuhid, volikogude liikmed) (300 inimest 7 riigis).
- Kohalikust arengust huvitatud kohalikud sidusrühmad (kogukonnajuhid, preestrid, valitsusvälised organisatsioonid, põllumajandustootjad, ettevõtjad) - 70 inimest.
Riikidevaheline mõõde: Projekt tugineb mitmete ELi riikide kohalikele ja riiklikele parimatele praktikatele ning koondab kokku mitmeid edukaid lähenemisviise, mis vastavad väga erinevatele kohaliku arengu vajadustele ja tingimustele. Selline lähenemisviis pakub universaalset vahendite kogumit, mis tugineb erinevustele, kuid annab ühiseid - universaalseid - juhiseid ja vastuseid. Lisaks sellele pakub projekt seitsmel riigil põhinedes suurt hulka erinevaid oskusi ja teadmisi.

MUNISTSIPAALPROFIIL kui kohaliku strateegilise planeerimise planeerimisvahend

1996. aasta juunis toimunud ÜRO linnade tippkohtumisel HABITAT II esitati mitmeid kaalutlusi jätkusuutlikkuse kohta. Jätkusuutlikkus on võrdsus ja harmoonia, mis ulatub tulevikku, ettevaatlik teekond ilma lõpppunktita, pidev püüdlus keskkonna-, majandus- ja sotsiaalkultuuriliste eesmärkide harmoonilise koosarengu poole. Seega on jätkusuutlik omavalitsusüksus selline, mis suudab tasakaalustada majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalkultuurilist arengut järgmiste meetmete abil kodanike aktiivse osalemise

protsessides. Kõik omavalitsused seisavad nüüd silmitsi väljakutsega käsitleda majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaküsimusi samaaegselt ning pidevalt tasakaalu korrigeerida.

Ebatavaline jätkusuutlikkuse määratlus on, et jätkusuutlikkus on püüdlus igavese nooruse poole. See on pidev uute võimaluste leiutamine, mis meenutab noorust ennast, innovatsioonivõimet, mis on ammendamatu ressurss, pidevat janu tundmatu järele, millegi parema otsimist. Kõik need küsimused olid keskmes.

HABITATi tegevuskava põhines võrdsuse, vaesuse kaotamise, säästva arengu, elamiskõlblikkuse ja mitmekesisuse, perekonna, kodanikuaktiivsuse ja valitsuse vastutuse, partnerluse, solidaarsuse ja rahvusvahelise koostöö ning koostöö põhimõtetele. Selles esitati soovitusel ja kontseptsioonid, sätestati alus kohalike omavalitsuste, avaliku ja erasektori, valitsusväliste organisatsioonide ja kutseorganisatsioonide sisuliseks panuseks ning rõhutati eraisikute ja turujõudude olulist rolli. Välja toodi mitu üksmeelset põhipunkti: Maa majanduslik, sotsiaalne, poliitiline ja keskkonnavalne tulevik sõltub sellest, kuidas linnaküsimusi käsitletakse; valitsuse detsentraliseerimise ja mitteavalike osalejate roll on üha olulisem; linnaküsimustega tegelemiseks tuleb tugevdada kohalikku ja riiklikku institutsioonilist ja rahalist suutlikkust; enamik rahalisi ja tehnilisi vahendeid peab tulema riikidelt, linnadelt ja kogukondadelt endilt. Lõpuks tõsteti esile parimaid tavasid ja näitajaid kui kõige uuenduslikumaid vahendeid linnade jätkusuutlikkuse saavutamiseks. Tänapäeval seisavad maailma omavalitsused silmitsi mitmesuguste tõsiste väljakutsetega. Viimase kahe aasta jooksul on tähelepanu keskmes olnud Covid pandeemia ning sellest tulenev ja paralleelne majanduskriis või majanduslangus. Kuid inimkonda ootavad ees palju tõsisemad väljakutsed: globaalsed kliimamuutused ja nende mõju elule maal. Nende probleemide lahendamata jätmine võib põhjustada sõdu, rahutusi, loodusõnnetusi, näljahäda ja rohkem surmajuhtumeid kui

praeguse pandeemia ohvrite arv kokku. On üha selgem, et tuleb leida, arendada ja kasutusele võtta uued majanduslikud, sotsiaalsed, ühiskonnakorralduslikud ja jõukuse jaotamise mudelid. 19. sajandil viisid sanitaarmuudatused omavalitsustes (nagu jäätmekäitlus, ohutu joogivesi, deratiseerimine) katku, koolera ja teiste nakkushaiguste likvideerimiseni. Praeguste omavalitsuste roll on aga teistsugune. Võrdselt oluline: avalikkuse konsensuse toel ja kaasamisel leida, arendada ja juurutada säästva arengu strateegiaid. Vaatamata mitmetele ÜRO ja ülemaailmsetele algatustele nagu HABITAT, Rio Global Forum, Local Agenda 21, erinevad kohalike omavalitsuste võrgustikud (Eco-cities, Eurocities, Healthy Cities, ICLEI linnad kohaliku jätkusuutlikkuse eest), ei ole jätkusuutlikkuse tegevuskava, vastupidiselt "igavese majanduskasvu", ikka veel poliitiliste esinduste, erakondade ja valitsuste igapäevases programmis või päevakorras kõikidel tasanditel. Inimkonna ajalugu ja areng põhineb paljudel teguritel. Filosoofid arutlevad üksiku inimese rolli üle ühiskonnas, juhusliku avastuse, uudishimu, looduslike ja üleloomulike jõudude rolli ja mõju üle. Paljud leiutised ja avastused põhinesid lihtsal uudishimul "mis oleks, kui..." või korduvatel tegevustel ja ebaõnnestumistel. Inimtegevuse keerukuse, tööstus- ja infotehnoloogia revolutsiooniga muutus planeerimisprotsesside tähtsus otsustavaks. Tänapäeval on omavalitsused, mis veel hiljuti osalesid kommunismi tüüpi "5-aastase kava" saavutustes, mis täideti 100%-liselt, silmitsi seisnud väljakutsega ja neilt nõutakse strateegilise planeerimise ja hiljuti isegi globaalse soojenemise ennetamise ja mõju leevendamise planeerimise juurutamist. Uued planeerimisvahendid ja -meetodid on kavandatud ja välja töötatud ning õigusaktide kaudu omavalitsuste ellu sisse viidud. Linnapead õppisid SWOT-analüüsi, strateegilisi ja tegevuskavasid, projekte ja nende juhtimist. Enamik asjakohaseid planeerimistegevusi ja lähenemisviise algab kohalikust analüüsist. Oluline on teada, kust me alustame, milliseid

eesmäärke me tahame saavutada ning milliseid muutusi ja erinevusi me saavutame. Paljud erinevad algatused, Euroopa ja ülemaailmsed programmid ja võrgustikud hakkasid välja töötama näitajaid.

Näitajad

"Näitajad valitakse selleks, et anda teavet konkreetse süsteemi toimimise kohta konkreetsetel eesmärgil - otsuste tegemise ja juhtimise toetamiseks. Indikaator kvantifitseerib ja koondab andmeid, mida saab mõõta ja jälgida, et teha kindlaks, kas muutused toimuvad. Kuid selleks, et mõista muutuste protsessi, peab näitaja aitama otsustajatel mõista, miks muutused toimuvad."

Komisjoni aruandes "Euroopa säästvad linnad" (EC 1996a) tunnistatakse vajadust säästva arengu näitajate järele, mis on vahendid säästva arengu tulemuste kvantifitseerimiseks. Kui jätkusuutlikkus on ühtne poliitiline eesmärk, peab olema võimalik mõõta, kas me liigume selle poole. Maailmapank määratleb näitajaid kui tulemuslikkuse näitajaid, mis koondavad teavet kasutatavasse vormi, rõhutades siiski kõikumise, ajasisesete erinevuste ja ebakindluse lahendamata küsimusi. Kõik näitajate koostamisega tegelevad organisatsioonid näivad nõustuvat, et näitajad on kasulikud vahendid poliitika kujundamiseks (prospektiivsed näitajad) ja poliitika rakendamise hindamiseks (retrospektiivsed näitajad), kuid nad rõhutavad nende piiranguid (World Resources Institute 1994).

Jätkusuutlikkuse näitajate ulatusele ja tähtsusele on viimastel aastatel palju tähelepanu pööratud, kuid nende tegelik kasutamine linnade jätkusuutlikkuse mõõtmisel on alles algusjärgus. Kirjeldavaid näitajaid, mis illustreerivad keskkonna seisundit ja põhinevad reaalsel, konkreetsetel füüsilistel meetmetel, on lihtsam kehtestada ja tõlgendada, kui neid hinnatakse kindlaksmääratud kriteeriumide ja künniste alusel. Tulemuslikkuse näitajad

põhinevad poliitilistel põhimõtetel ja eesmärkidel. Näitajad on mõttetud ilma konkreetsete eesmärkideta ja nad ei saa aidata kaasa linna elukvaliteedi parandamisele, kui puudub poliitiline raamistik, mis põhineb praeguse olukorra diagnoosil, tunnistab, et mõned asjaolud peaksid muutuma, ning annab suunised muutuste ja eesmärkide (ja võimaluse korral lõppeesmärkide) saavutamiseks. Kõik näitajate väljatöötamisega tegelevad organisatsioonid näivad nõustuvat, et näitajate tähtsus ulatub kaugemale sellest, mis saadakse otseselt vaatlustest, ning et need peaksid olema selged, lihtsad, teaduslikult põhjendatud, kontrollitavad ja korratavad. Linnade näitajad ei saa hõlmata ainult keskkonnana näitajaid, sest keskkonnategevuse tulemuslikkus ei ole ainus tegur linna jätkusuutlikkuse saavutamisel. Sotsiaalmajanduslikel küsimustel on otsustav roll ja sotsiaalmajanduslikud näitajad on vajalikud.

Indikaatorite nõutavad omadused on, et nad peaksid olema olulised, aitama võrdlemisel, hindamisel ja prognoosimisel ning peaks aitama luua ja ühtlustada andmepanku ja otsuste tegemist eri tasanditel, et edendada kohaliku teavitamist, mõjuvõimu suurendamist ja demokraatiat. Samuti peaksid nad aitama kaasa linna nähtavamaks ja läbipaistvamaks muutmisele ning võimaluse korral omama sümbolset rolli. Nad peaksid hõlmama kõiki sektoreid ja naabruskondi, mis aitavad kaasa säästva arengu kaasarenguprotsessile. Nagu kõigi uuenduste puhul, tugevdab ka näitajate arengut püsiva uuendusliku keskkonna olemasolu.

Ameerika Ühendriikides asuvat Seattle'i tsiteeritakse sageli kui klassikalist näidet dünaamilisest linnast, millel on ühtne näitajate kogum.

Näitajad võivad täpsemalt mõõta survet, seisundit või poliitikat, kuid dünaamilises olukorras on tegelikult oluline "lõppseisund". Poliitika, ükskõik kui hea või jätkusuutlikkusele orienteeritud, ei ole tõhus, kui tulemus on eesmärgist kaugel (st algseisundi või

ebarealistliku eesmärgi tõttu). Näitajad võivad mõõta ühe tegevussuuna edukust ja isegi stimuleerida tegevust, kuid nad ei näita, millist tegevust. Otsustajate, kodanike ja elanike käsutuses on suur valik linnakeskkonna sekkumisvahendeid ning heade tavade juhendid võivad neid inspireerida. Teemaatiliste näitajate eesmärgid võib määratleda linna tasandil vastavalt iga linna prioriteetidele. Seega tuleks linna tulemusi riiklikul või riigiüleasel tasandil hinnata nii eesmärkide kui ka selles osas saavutatud edusammude alusel.

Olulised kaalutlused näitajate kasutamisel

- Ilma heade andmeteta, mis põhinevad seirel, ei ole võimalik näitajaid välja töötada.
- Tulemuslikkuse mõõtmine eeldab, et tuleb seada eesmärgid (st et tulemusi saab võrrelda).
- Erinevatel inimestel, kes elavad erinevates kohtades, on erinevad väärtused. Seepärast peavad näitajad olema võimelised võtma arvesse erinevaid asukohti, inimesi, kultuure ja institutsioone.
- Näitajate kogumid arenevad aja jooksul.
- Näitajate kogud on harva, kui üldse, täielikud.
- Indikaatorite mõõtmine kipub vähendama ebakindlust, kuid ei kõrvalda seda.
- Indikaatorid võivad mängida olulist rolli selles, kuidas inimtegevus mõjutab keskkonda - kui muuta näitajaid, muutub tõenäoliselt ka süsteem.

Allikas: ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon, 2002.

Mõned uurijad on täheldanud, et ELi näitajate süsteemides pööratakse vähe tähelepanu säästva arengu sotsiaalsetele ja juhtimisega seotud aspektidele (Adelle & Pallemarts, 2009), samas kui teised ütlevad, et sotsiaalsed ja majanduslikud kaalutlused on alaesindatud (Lynch et al., 2011).

Peaaegu kõik näitajate kogumid ja indeksid rõhutavad jätkusuutlikkuse keskkonnaaspekti, mõnikord teiste kategooriate arvelt (Shen et al.,

2011). Üldiselt ja mis on oluline, enamik näitajakogumeid ei kajasta, kuidas jätkusuutlikkuse sambad on omavahel seotud (Adinyira, Otengi-seifah & Adjei-kumi, 2007).

Indikaatorite valikul on vähem olulised küsimused, nagu standardimine ja andmete kättesaadavus. Kuna tulemuslikkuse hindamine on jätkusuutlikkuse näitajate kasutamise üks peamisi eesmärke, on oluline, et tulemusi oleks võimalik võrrelda sarnaste linnapiirkondade vahel. Sel viisil saab näitajakogumeid valideerida ja täiustada, valgustades keerulisi ja abstraktseid poliitikaküsimusi (Yigitcanlar & Lönnqvist, 2013).

Andmete kättesaadavus on veel üks oluline aspekt, mida tuleb näitajate süsteemi valikul arvesse võtta. Neid raamistikke on välja töötanud erinevad rühmad ja üksikisikud, näiteks valitsusasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja ülikoolid (Sébastien & Bauler, 2013).

Tulemuseks on see, et sageli ei võeta indikaatorite kogumi kavandamisel arvesse, millised andmed on kergesti kättesaadavad, või ei võeta neid üldse arvesse. City Blueprints on klassikaline näide: hoolimata sellest, et indikaatorikomplekti kavandamisel lähtuti selgesõnaliselt avalikult kättesaadavatest andmetest, oli neil raskusi Rotterdami vee jätkusuutlikkuse hindamiseks vajalike andmete hankimisega (van Leeuwen et al., 2012). Pires et al. (2014) nimetavad sobimatuid või kättesaamatuid andmeallikaid üheks kõige sagedasemaks puuduseks näitajate süsteemides.

Siinkohal oleks ehk väärtuslik arutada, millised näitajate süsteemide aspektid on soovitatavad. Üks asi, milles ollakse laialdaselt nõus, on see, et näitajate kogumid peavad olema kohalikul tasandil asjakohased - need peavad toimima linna või omavalitsuse mõõtkavas (suurus, füüsiline paigutus ja organisatsiooniline struktuur) (Campbell, 1996; Camagni, 2002). Valitud indikaatorite raamistik peab kajastama asjaomase linnapiirkonna geograafilist ja

sotsiaalsed konteksti (Moreno Pires, Fidélis & Ramos, 2014; Hiremath et al., 2013).

Teine oluline tähelepanek on see, et laia poliitilise toetusega näitajad on olnud edukamad kui akadeemiliste institutsioonide või valitsusväliste asutuste pakutud näitajad (Hiremath et al., 2013).

Loogiliselt on see tingitud sellest, et näitajad valitakse poliitikakujundajate poolt määratletud poliitikate teavitamiseks; argument on, et poliitikakujundajad koos nendega, keda need poliitikad mõjutavad, on parimas positsioonis, et ennustada uute regulatsioonide ja sekkumiste võimalikku edu ja jätkusuutlikkust. Mega ja Pedersen (1998) soovitasid, et näitajad peaksid olema selged, lihtsad, teaduslikult põhjendatud ja korratavad. Cash et al. (2003) määratlevad iga näitaja kasutatavuse kolm kriteeriumi: silmapaistvus, usaldusväarsus ja legitiimsus. Zavadskas et al. (2007) omakorda soovivad, et kogum peaks olema "hästi põhjendatud, piiratud arvuga, Agenda 21 eesmärke laialt kattev, mõistliku kulude ja tulude suhtega saavutatav, kasutades ametlikult avaldatud andmeid ning peab suutma kajastada kõiki linnaarengu aspekte". Lõpuks soovivad Hiremath et al. (2013), et näitajad peaksid olema "poliitiliselt asjakohased, teaduslikult põhjendatud, kergesti rakendatavad ja kasulikud planeerimise eesmärgil".

Munitsipaalprofiil

Üheks tooteks, mis kasutab ja saab kasu indikaatori koostamise protsessist, on munitsipaalprofiil. Profiili eesmärk on aidata kaasa strateegilise planeerimise protsessile ning teavitada kodanikke, külastajaid ja potentsiaalseid partnereid, investoreid, kes on huvitatud koostööst omavalitsusega. Profiili algsest eesmärgist lähtuvalt on olemas mitu varianti: Üks neist on mõeldud külastajatele ja potentsiaalsetele investoritele ja võib olla lühem, praktilisel trükitud kujul (infoleht või teabeleht), mis sisaldab lõppkasutajate jaoks

atraktiivset ja vajalikku infot. Kodanikele mõeldud versioon võib rõhutada ajalugu, teenuseid, elukvaliteeti, juurdepääsu spordi- ja vaba aja veetmise aladele, looduskeskkonna kvaliteeti ja ohutustingimusi. Profiili eriversioonid võivad teenida tervise edendamise ja sotsiaalsete (töö)võimaluste vajadusi.

MUNITSIPAALPROFIILI ÜLDINE ETTEPANEK

Sissejuhatav peatükk

- asukoht, piirkond, looduslikud tingimused, olulised elemendid, ...

A. Sotsiaalne sfäär

1. Rahvastik
 2. Eluasemed
 3. Kodanikuvarustus, kogukonna- ja huvitegevus
 4. Tervis ja turvalisus
- Konkreetsus, kokkuvõte

B. Keskkonnasfäär

1. Transpordi infrastruktuur
 2. Tehniline infrastruktuur
 3. Keskkond
- Konkreetsus, kokkuvõte

C. Majanduspiirkond

1. Ettevõtlus ja tööhõive
 2. Tööstus
 3. Põllumajandus
 4. Teenused
- Konkreetsus, kokkuvõte

Kvantifitseeritavad näitajad

SISSEJUHATAV PEATÜKK

Sissejuhatus

Mõned sissejuhatavas peatükis esitatud näitajad on esitatud teiste näitajate võrdlemise võimalikkuse jaoks (nt pindala või elaniku kohta ümberarvestatud kirje) - seetõttu ei ole võimalik selgelt tõlgendada, kas kõrgemad väärtused tähendavad soodsaid või ebasoodsaid näitajaid.

- Pindala (esitatud km², väikestel aladel mõnikord ha);
- Rahvaarv - asjaomase territooriumi praegune (kõige hiljutisem) rahvaarv (tavaliselt antud aasta 1. jaanuari seisuga).
- Rahvastikutihedus - arvutusnäitaja - elanike arv asjaomase territooriumi 1 km² kohta.

2. Asukoht

- Kuulumine kõrgemasse territoriaalsesse üksusesse (omavalitsusliit - LAG - piirkond - piirkond - ühtekuuluvuspiirkond - riik - Euroopa), asukoht maailma külje all. Näitaja näitab territooriumi asukohta ja positsiooni suuremas territoriaalüksuses.
- Kaugus suurematest linnadest, maanteedest, piiridest jne (andmed esitatakse tavaliselt kilomeetrites, kuid võimalik on kasutada ka aega minutites; on võimalik välja selgitada mis tahes kaardilt (nt Tšehhi portaal mapy.cz arvutab sh transpordivahendi tüübi). Indikaator näitab territoriaalse üksuse (enamasti omavalitsusüksuse) liikluse kättesaadavust. Mida madalam on näitaja väärtus, seda paremini ligipääsetav on piirkond ja tavaliselt ka atraktiivsem.
- Kõrgus merepinnast (antud m)

Näitaja iseloomustab piirkonna pindala - suurem kõrgus näitab rasket põllumajanduslikku tingimused ja samal ajal halvem transpordi kättesaadavus, teisest küljest võib piirkond olla turismi jaoks atraktiivsem

3. Looduslikud tingimused

- Reljeef (pindala) - oluliste mägede, madalate alade jne olemasolu piirkonnas.
- Vesi - oluliste jõgede, tiikide, järvede, tammide jne olemasolu piirkonnas.
- Kliima - kliimavööndisse kuulumine, kliima põhijooned.
- Metsade, veealade, hoonestatud alade, põllumajandusmaa jm. suurus - on esitatud % kogupindalast; Näitaja näitab maa-alade koosseisu antud piirkonnas - mitmekesistamine on piirkonna jaoks kasulik, st kõikide pinnatüüpide koosseis, välja arvatud häiritud alad. Piirkondlikud eripärad, kokkuvõtte Selles lõikes võetakse alati kokku vastavas peatükis jälgitud näitajate tulemused. Rõhutatakse spetsiifikat - näitajate oluliselt kõrgemad või madalamad väärtused, kui on tavaline võrreldavatel territooriumidel, ja sellest tulenev lähteolukord territooriumil.

A. SOTSIAALNE KESKKOND

1. Rahvastik

- Rahvaarv (absoluutandmed) - asjaomase territooriumi praegune (kõige uuem) rahvaarv (tavaliselt antud aasta 1. jaanuari seisuga). Indikaatori väärtust ei saa eraldi tõlgendada, kas see on soodne või ebasoodne - see on antud teiste näitajate võrdlemiseks (väärtuse ümberarvestus 1 elaniku kohta).
- Meeste/naiste arv (protsentuaalne osakaal) - % kogu elanikkonnast. Näitaja optimaalne väärtus on umbes 50% meeste ja naiste osakaal. Alla 15-aastaste, 15-

64-aastaste ja üle 65-aastaste elanike arv (osakaal) - % kogu elanikkonnast
Näitaja näitab elanikkonna vanust, optimaalne on mõlema noorema komponendi suur esindatus, mis viitab nii tulevasele rahvastiku kasvule (alla 15-aastaste laste suurem esindatus) kui ka töötava elanikkonna suuremale osakaalule (15-64-aastaste suurem esindatus). Teisalt võib üle 65-aastaste suurem osakaal tähendada väiksemat suremust ja pikemat oodatavat eluiga.

Vanuse / noorte, majandustegevuse indeks - kolme vanuserühma vastastikused osakaalud (100 elaniku kohta).

Sünteesiline näitaja, mis on arvutatud üksikute elanikkonnarühmade osakaalude põhjal. Selle tõlgendamine on sarnane eelmise näitajaga)
- Elanike arvu areng - kogukasv / -vähenemine - elanike arvu erinevus vaadeldava perioodi alguses ja lõpus (absoluutselt) või indeks, st erinevus, mis on seotud elanikkonna arvuga perioodi alguses ja korrutatud 100-ga;
Indikaator jälgib rahvaarvu suurenemist / vähenemist teatud perioodi jooksul.
Loomulikku liikumist mõjutab peamiselt elanikkonna vanuseline struktuur, rännet mõjutavad piirkonna atraktiivsus ja eluruumide varustus. Tavaliselt on kõige soodsam pikaajaline kerge kasv (mõnel juhul isegi arengu stagnatsioon) ilma märkimisväärsete kõikumisteta mõlemal pool.

- Loomulik juurdekasv - sündide ja surmade arvu vahe vaadeldaval perioodil;
- rände suurenemine - vaadeldaval perioodil sisse- ja väljarännanute arvu vahe;
- Rahvastiku struktuur hariduse järgi - valitud haridustüübiga (põhikool, keskkool, gümnaasium) üle 15-aastaste isikute arv.
- ilma GCSE-ta / GCSE-ga, ülikooliga) kogu elanikkonnast.

Kõrgharidus tähendab paremaid töövõimalusi. Teisest küljest on eriti viimastel aastatel suurenenud nõudlus teatud liiki käsitööde järele, mis ei nõua keskharidust, ja käsitöökoolide õpilaste järele.

- Eeldatav eluiga (nn oodatav eluiga) - aastate arv, mille jooksul antud aastal sündinud inimene ligikaudu elab (mehed/naised). Eesmärk on suurendada oodatavat eluiga tervikuna, kuid eelkõige oodatavat eluiga heas tervislikus seisundis - kuid seda näitajat on raske jälgida.

- Leibkondade koguarv ja nende koosseis protsentides - täispered, mittetäielikud pered (sh. lastega / lasteta, üksikisikute leibkonnad, mittepereelamud).

- Üksikute leibkonnatüüpide struktuuri areng
Täielike lastega perede osakaal on pikka aega vähenenud, kõik teised kategooriad on tõusuteel.

2. Elamu

- Majade/korterite koguarv - absoluutarv; Põhinäitaja on tavaliselt esitatud teiste näitajate võrdlemise võimalikkuse jaoks (väärtuse ümberarvestamine 1 majale/korterile).

- Elanike arv 1 maja / korteri kohta - rahvaarvu ja majade / korterite arvu suhe; (%); Näitaja näitab majade / korterite elanike arvu. Kui majade väärtus on suurem, näitab see korterelamute suuremat osakaalu. Suurema väärtuse korral eluruumide puhul võib see tähendada ebasoodsaid omadusi, kuid teisi näitajaid, nagu eluruumide struktuur ja pindala, tuleb siiski jälgida.

- Perekondlike / korterelamute (korteri) osakaal - perekondlike, korterelamute ja muude hoonete korterite osakaal (%) asustatud korterite koguarvust. Pereelamute suhtarv on suurim väikestes omavalitsustes, väheneb koos omavalitsuse suuruse kasvuga.

- Korteri vanus, pindala, ruum - majade ehitusaeg; eluruumide keskmine elu-/kasutatav pindala (m²); tubade arv korteris. Näitajad jälgivad korterite üksikasjalikumaid omadusi ja täpsustavad seega korterite varustust. Uuemad ja suuremad korterid on kvalitatiivselt paremad eluruumide osas.

- Eluruumi tehniline varustatus - gaasiga, veevarustusega, kanalisatsiooniga, tualeti ja vannitoaga varustatud eluruumide arv / arv kõigist eluruumidest kokku.

Mida suurem on näitaja väärtus, seda parem on piirkonna eluruumide kvaliteet. Tšehhi Vabariigis ei ole viimastel aastatel andmeid kogutud, eeldatakse täielikku varustatust.

- Korterite seaduslik kasutus - isikliku, ühistulise omandi, üürikorterite, eraomaniku korterite ja peremajade korterite arv/protsent kõigist korteritest kokku.

Suurtes linnades on kõik tüübid mitmekesisemalt esindatud.

- Elamuehitus - uute ehitatud eluruumide arv ajavahemiku kohta, saab arvutada nn elamuehituse intensiivsust, st uute ehitatud eluruumide arvu (tavaliselt aastas) 1000 elaniku kohta.

Elamuehituse intensiivsuse näitaja on iga piirkonna eluasemete atraktiivsuse põhinäitaja.

Mida kõrgem on näitaja, seda märkimisväärsemalt kasvab elanike arv konkreetses piirkonnas.

- Pereelamute ja korterelamute osakaal vastvalminud eluruumidest (%) jälgib elamute/pereelamute osakaalu, seda saab võrrelda aja jooksul.

Kodanikuvarustus, kogukonna- ja huvitegevus

Kõik käesolevas peatükis esitatud näitajad väljendavad, kas ja kuidas on omavalitsusüksus varustatud asjakohaste vahenditega. Mida paremini varustatud on küla on, seda atraktiivsem on see elamispiirkonda poolest. Samal ajal on nende rajatiste asukoht territooriumil suureks mõjutajaks. Loogika järgi ei ole võimalik, et igas vallas oleks kõik kodanikuvarustus, kuid oluline on nende rajatiste kättesaadavus - need ei tohiks olla kaugel ja samal ajal peaksid need olema kergesti ligipääsetavad maanteed mööda. Hea transpordiühendus on vajalik eelkõige põhiliste

meditsiinasutuste, sotsiaalteenuste, kaupluste ja koolide jaoks.

Meditsiiniteenustega varustatud omavalitsusüksuste arv (või omavalitsusüksuste arv kõrgemast territoriaalsest üksusest).

Meditsiinasutuste varustatuse struktuur - haiglate, apteekide, arstide, valitud eriarstide jne varustatus.

Rajatiste võimsus - haiglate voodikohtade arv, arstide arv jne. - absoluutselt ja ka arvuliselt 1000 elaniku kohta territooriumil

Sotsiaalhoolekandeametustega varustatud omavalitsuste arv (või omavalitsuste suhtarv kõrgemast territoriaalüksusest).

Sotsiaalhoolekandeametustega varustuse struktuur - vanadekodud, hooldekodud jne.

Rajatise võimsus.

Voodikohtade arv sotsiaalhoolekandeametustes, sotsiaaltöötajate arv jne. - absoluutselt ka arvuliselt 1000 elaniku kohta territooriumil

Kultuurirajatistega varustatud omavalitsusüksuste arv (või omavalitsusüksuste suhtarv kõrgemast territoriaalüksusest).

Kultuurirajatiste - raamatukogud, teatrid, galeriid... - varustuse struktuur.

Spordirajatistega varustatud omavalitsusüksuste arv (või nende omavalitsusüksuste osakaal kõrgemast territoriaalüksusest).

Spordirajatiste varustuse struktuur - mänguväljakud, spordisaalid, staadionid...

Toitlustusrajatistega varustatud omavalitsuste arv (või ülemise territoriaalüksuse omavalitsuste suhtarv). Jaemüügivõimalustega (eelkõige toidupoodidega) varustatud

omavalitsusüksuste arv (või nende omavalitsusüksuste osakaal, mis kuuluvad kõrgemasse territoriaalüksusesse).

Jaemüügi ruumide varustuse struktuur.

Postiga varustatud omavalitsusüksuste arv (või kõrgemast territoriaalüksusest pärit omavalitsusüksuste arv).

Haridusasutustega varustatud omavalitsusüksuste arv (või nende omavalitsusüksuste osakaal, mis kuuluvad kõrgemasse territoriaalüksusesse).

Haridusasutuste varustatuse struktuur - lasteaia, algkooli, gümnaasiumiastme varustus. Koolide üksikasjalikumad näitajad (võib jälgida ükshaaval, aga ka kokkuvõtlikult asjaomase piirkonna lasteaegade, algkoolide ja keskkoolide kohta) - koolide tüübid ja võimekus, õpilaste arv, klasside arv. Teadus- ja uurimisinstituutide olemasolu territooriumil. Ühingute tegevus - aktiivsete ühingute arv omavalitsustes. Ühenduste liikmeks olevate elanike arv (või elanike osakaal (% koguarvust)).

4. Tervis ja turvalisus

Ohutusnäitajate ühine eesmärk on võimalikult madalad väärtused, olgu selleks siis kuriteod, õigusrikkumised, õnnetuste arv, tulekahjud või näiteks üleujutuste aktiivsus. Siiski on võimalik jälgida ka ennetusmeetmeid - sel juhul on eesmärk hoopis näitajate võimalikult suur arvuline väärtus (politseiametnike arv, turvameetmed, tegevused turvalisema transpordi tagamiseks, üleujutusevastased meetmed).

- Tervis:

- Kätesaadavate kohalike tervishoiu- ja sotsiaalteenuste arv (nt haiglad, kiirabi, kodutute varjupaigad, sotsiaalhoolekandeasutused / eakate majad). See näitaja mõõdab elukvaliteeti sihtasulas. Üks põhjus, miks on vaja integreerida väikesed asulad / iseseisvad omavalitsused suuremateks haldusüksusteks, mis suudavad luua ja hallata eespool nimetatud asutusi.

- Voodikohtade arv eespool nimetatud tervishoiu- ja sotsiaalasutustes. Hiljutised suundumused tervishoiusektoris nõuavad haigla- ja sotsiaalhoolekandeasutuste voodikohtade optimaalset kasutamist. Eelkõige sõltub sotsiaalhoolekande- ja vanadekodude elukvaliteet suuresti voodite tihedusest ja olemasolevatest õdedest elaniku kohta.

- Tõsiste terviseprobleemidega (vähk, insult, südameinfarkt) elanike arv. (kohalikud elanikud, kes kannatavad tõsiste / surmaga lõppevate terviseprobleemide all).

- Näitaja (kui see on olemas), mis on kooskõlas üldiste nõuetega, võib mõõta looduskeskkonna kvaliteeti, kuid ka ohtusid, mis tulenevad mürgiste jäätmete ladestumisest asjaomase omavalitsuse territooriumil või ebatervislikust eluviisist (spordi- ja kehaliste rajatiste puudumine ja seega elanike vähenenud/piiratud kehaline aktiivsus).

- Vaktsineerimata elanikkonna osakaal (mitte ainult Covid + Covidiga seotud)

- vaktsiinivastaste või kollektiivsest kaitsest keelduvate inimeste arv (välja arvatud soovitatud juhtudel) võib tõestada kvaliteetse tervisehariduse puudumist, desinformatsiooni veebiplatvorme, sõjalist manipuleerimist (hübriidsõda) ja võib näidata vajadust piiravamate meetmete järele pandeemiade ajal.

- Covidi ohvrite osakaal kohalikus elanikkonnas (kopsu- või muu raske covid'i põhjustatud surmade arv). See näitaja võib esile tuua elanikkonna tervisliku seisundi ja haavatavuse, usalduse tervishoiu- ja teadussektori vastu ning vajaduse kohalike omavalitsuste ja tervishoiusektori sekkumise ja karantiinide järele.

- Covidit kogenud / üle elanud elanike protsent (üleelanud elanike arv).

- nakatumise määr. Näitaja mõõdab populatsiooni nakatumise määra, haiguse leviku tõkestamise meetmete kvaliteeti ja Covid'i puhangute määra.

- Sõda:

- Riiklikesse + erarajatistesse majutatud pagulaste arv. (võrreldes elanike arvuga?). Näitaja mõõdab munitsipaalasutuse suutlikkust sõjapõgenike majutamiseks ja abistamiseks ning elanikkonna valmisolekut pagulaste abistamiseks.

- Kohapeal töötavate sõjapõgenike arv. (pagulased, kes leidsid kohaliku töö). Näitaja

mõõdab kohaliku majanduse suutlikkust võtta vastu välist tööjõudu ning samuti kohaliku elanikkonna uuenduslikku mõtlemist kohalike ressursside (inim-, materiaalse ja loodusvarade) kasutamiseks.

- Kohalikke koole külastavate pagulaslaste arv. Näitaja mõõdab kohalike haridusasutuste suutlikkust võtta vastu lapsi, õpilasi ja üliõpilasi. Näitaja võib näidata ka vajadust kohalike õpetajate järele, rahalisi ressursse ja on seotud ka majutuse näitajaga.

- Pagulastele abi pakkuvate asutuste arv (majutus, toitlustamine, töökohad, tervishoiu- ja sotsiaalteenused) Indikaator mõõdab riigi või kodanikuühiskonna loodud toetuse ja logistika olemasolu/saadavust (abi osutamise keskused). Indikaator võib olla asjakohane suuremate üksuste või maakonna, piirkonna tasandil.

- Pagulaste osakaal elanikkonnast. Indikaator mõõdab kohaliku elanikkonna kasvu ja koosseisu sõja tõttu.

- Konfliktide, pagulaste kuritegude või pagulaste kohalolekust tingitud kuritegude arv, sealhulgas pagulaste vägivaldsete rünnakute arv.

Indikaator on kasulik võitluses natsionalismi, fašismi ja manipulatsiooni vastu. Samuti mõõdab see pagulaste kohaloleku ksenofoobiat ja tegelikku kuritegevusega seotud mõju.

- Sõjast tingitud töötuse kasvuprotsent Indikaator mõõdab sõjakonfliktidega seotud majanduskriisist tingitud töötuse määra kasvu, sealhulgas kaudseid tegureid (nt kütuse, toiduainete ja energia hinnatõus).

- Sõjaga seotud vaesuse kasv (töökohtade kadumine, toiduainete, kütuse ja energia hinnatõus) See näitaja on eriti kasulik, et mõõta nende elanike arvu, kes sõja ja selle mõju tõttu langesid alla riikliku poliitika ja programmidega määratletud vaesuspiiri.

- Kuritegevus - kuritegude arv territooriumil kokku, kuritegude arv, kuritegude ja kuritegude struktuur, areng, kuritegude selgus.

- Liiklusõnnetused - liiklusõnnetuste arv asjaomasel teel või territooriumil,

- Tulekahjud - tulekahjude koguarv (või 1000 elaniku kohta) aastas

- Üleujutused - vooluhulk (m³ / tund), millest tuletatud näitaja - kui sageli jõuab antud vooluhulk/profiil vastavale üleujutusaktiivsuse tasemele.

- Muud looduskatastroofid - üksikute loodusõnnetuste (tuul, lumi/külm, põud) põhjustatud sündmuste arv aastas.

Kõigi näitajate puhul on võimalik jälgida üksikute sündmuste põhjustatud kogukahju (kroonides), samuti ohvrite või vigastatute arvu.

B. KESKKONNAVALDKOND

1. Transport

Transpordi valdkonnas jälgime transpordi infrastruktuuri näitajaid (teed ja nende pikkus) absoluutselt ja pindalaliselt ning seejärel transporditeenuste näitajaid (ühendused ja nende arv) ja reisijate arvu. Teede piisav pikkus mõjutab (parandab) peamiselt individuaaltranspordi kvaliteeti, arvu ühendused avaldavad seejärel mõju ühistranspordile.

- Erinevate teetüüpide pikkus - jälgitava ala piires on võimalik jälgida jalgrattateid ja jalgrattateid, kiirteid, maanteid (sh I., II. ja III. klassi) ja raudteed (sh mitmerajalised, elektrifitseeritud);

- teede tihedus - üksikute teede pikkuse ja asjaomase territooriumi pindala suhe (km / km²).

Teede tihedus on suures osas seotud piirkonna rahvastiku tihedusega. Suurem tihedus tähendab paremaid transpordivõimalusi, teisalt mõjutab see negatiivselt keskkonda.

- Muude transpordirajatiste olemasolu – nt. lennujaam, sadam, kõisraudtee.

Muud transpordiliigid täiendavad põhilist transpordivõrku, eriti kaugus lennujaamast mõjutab oluliselt piirkonna arengut. Ühistranspordiühenduste arv - tavaliselt esitatakse igas piirkonnas (omavalitsusüksuses) peatuvate eri tüüpi transpordivahendite (enamasti buss või rong) ühenduste arv päevas/nädalas. Samuti on võimalik jälgida iga ühenduse olemasolu, ümberistumiste arvu või sõiduaega linnaosa/piirkonna/pealinna suhtes. Eesmärgiks on võimalikult hea transpordiühendus, mis tähendab elanike suuremat rahulolu, aga ka väiksemat vajadust individuaalse transpordi järele ja seega paremat keskkonda.

- Reisijate arv - transpordivahendiga transporditud isikute arv või transporditud isikute arv ajaühiku (päev, kuu, aasta) kohta. Tuletatud näitaja on ühenduste täituvus (%), st transporditud isikute arvu ja üksikute ühenduste läbilaskevõime suhe. Andmed oleksid huvitavad, kuid neid on raske leida, neid saab tõenäoliselt ainult üksikutelt vedajatelt.

2. Tehniline infrastruktuur

Tehnilise infrastruktuuri varustuse näitaja mõjutab otseselt huvi elada antud paikkonnas. Piisavat tehnilist varustust peetakse praegu standardiks. Veebilehel digitaaltehnoloogiate territoorium muutub üha olulisemaks ja alternatiivsete energiaallikate olemasolu on territooriumile lisaväärtus.

- Tehniliste põhivõrkudega ühendatud omavalitsuste arv (või ülema territoriaalse üksuse omavalitsuste suhtarv)
- ühisveevärgi, elektri, gaasitorustiku, kanalisatsiooni (sh. reoveepuhasti) ühendatud omavalitsuste arv;
- Asjaomaste insener-tehniliste võrkudega ühendatud majade/korterite osakaal (%) (kõigist asjaomase territooriumi majadest/korteritest).
- Digitaaltehnoloogiaga kaetud omavalitsusüksused/majad - vastava

mobiilsidevõrgu, internetioperaatori või televisioonimultipleksiga kaetud omavalitsusüksuste või territooriumi pindala või majade arv (suhe).

Digitaaltehnoloogia hõlmatus kasvab märkimisväärselt, kuid on veel teisi tehnoloogiaid, mida saab jälgida.

- Alternatiivsete energiaallikatega territooriumid/majad - alternatiivsete energiaallikate rajatiste arv - tuule-, vee-, päikese-, elektrijaamad, fotogalvaanilised elemendid, biomassi tootmisrajatised. Huvitav oleks teada saada loetletud seadmetega ühendatud objektide arv, nende toodang või nende toodangu osakaal piirkonna kogu energiatootmises, kuid neid andmeid on raske leida.

- Energiatarbimine majapidamises - keskmine vee, soojuse, gaasi ja elektrienergia tarbimine inimese või majapidamise kohta aastas. See näitaja on eriti viimasel ajal energiakriisi ja energiahindade olulise tõusu tõttu muutumas üha olulisemaks.

3. Keskkond

- Õhusaaste
- CO, NOX, SO2, tahkete osakeste või muude ainete immissioonid/heited vastavalt õhukvaliteedi mõõtmise jaamadele (alati mitu piirkonnas) teatud ajavahemiku (aasta) jooksul, tuletatud näitaja on nende päevade arv aastas, mil õhusaaste normi ületati.

Eesmärgiks on võimalikult madal õhusaaste, õnneks on see suundumus täidetud keskkonnasõbralikumate energiaallikate kasutamisega.

- Jäätmete
- jäätmete kogus kokku või 1 elaniku kohta, seejärel jäätmete struktuur (olmejäätmed, ohtlikud jäätmed),
Eesmärk on vähendada jäätmeteket, kuid nende teke pigem kasvab.
- Sorteeritud või ringlussevõetud jäätmete kogus (või selle osa kogu jäätmetekkest).

- siin on eesmärk hoopis suurendada sorteeritud jäätmete osakaalu kogu jäätmetekkest. See eesmärk on osaliselt täidetud.
- Kliima - aasta/kuu keskmine õhutemperatuur riigis, piirkonnas või üksikutes jaamades, erinevus keskmisest õhutemperatuurist.
- Aasta/kuu keskmine sademete kogusumma riigi, piirkonna või I jaamade jaamades, erinevus keskmisest sademete kogusummast. Keskmine õhutemperatuur on pikka aega tõusnud, samas kui sademete kogusumma on pigem langenud. Peamine eesmärk on peatada keskmise õhutemperatuuri näitaja kasv ja vähendada ka dramaatilisi ilmastikukõikumisi.
- Vee puhtus - veejäätmete hulk vooluveekogudes. Jäätmeainete kogus vooluveekogudes on pikemas perspektiivis pigem vähenemas, seda soodsat suundumust tuleb säilitada.
- Kaitsealad - kaitsealade arv ja pindala (ha) kategooriates
- suuremahulised (NP ja PLA) ja väikesemahulised (loodusmälestus jne), Tšehhi Vabariigis kuni linnaosade tasandini, siis saab arvutada kaitsealade osakaalu (esindatust) asjaomasel territoriaalüksuses.
- Ökoloogiline stabiilsuskoefitsient - nn stabiilsete ja ebastabiilsete maastikuelementide pindalade suhe antud piirkonnas. Stabiilsete elementide hulka kuuluvad metsad, püsirohumaad, viljapuuaiad, aiad, viinamarjaistandused, humalakasvatusalad ja veekogud, ebastabiilsete elementide hulka kuuluvad põllumaad, hoonestatud alad ja muud alad. Mida suurem on näitaja väärtus, seda stabiilsem on ala ja seega seda jätkusuutlikum on edasine areng.
- Metsade liigiline koosseis - üksikute puuliikide osakaal % kogu metsamaa pindalast; liigiline mitmekesisus metsade esinduslikkuses on optimaalne.

Kliimamuutuste mõjuga seotud näitajad

- Põud
- Sademeteta päevade arv
- Sademete hulk sihtpiirkonnas
- Puudusest tingitud veega seotud "probleemide" arv aasta jooksul
- Omavalitsuse jaoks kättesaadava vee kogus ja allikad
- Loodud märgalade ja veehoidlate arv)
- Üleujutus
- Äikesevihmade / üleujutuste arv aasta jooksul
- Üleujutuse tõttu kahjustatud kinnistute arv
- Võimaliku üleujutuse mõju piirkonnas asumise tõttu ohustatud kinnistute arv
- Üleujutuste ennetamise kohalike meetmete arv (paisjärved, poldrid, vee ärajuhtimiskoridorid, kiirvihmade pidurdamistõkked (nt mikrotammid).
- Tuul
- Tornadode (tugevad tuuled) arv aasta jooksul
- Tugevatest tuulest tabatud/kahjustatud kinnisvaraobjektide arv
- Tuult pidurdavate kohalike meetmete arv (alleed, tõkked, katusekonstruktsioonide muutmine)
- Tulekahjud
- Looduslike elementide põhjustatud kohalike tulekahjude arv
- Inimtegevusest põhjustatud kohalike tulekahjude arv
- Tulekahju tõttu kahjustatud maa-ala / metsamaa pindala
- Omavalitsuses kasutusele võetud tulekahjude ennetamise meetmete arv
- Hariduspõhised, pehmed meetmed, sealhulgas jõustamine ja keelud.
- tehnilised meetmed (tulekahjude ennetamise koridorid, märgalad, veekogud).

C. MAJANDUSSFÄÄR

1. Ettevõtlus ja tööhõive

- Majandusüksuste struktuur - ettevõtete koosseis (% kõigist ettevõtetest) valdava majandustegevuse järgi
- Majandusüksuste koosseis (% kõigist ettevõtetest) töötajate arvu järgi
- Ettevõtjate arv - võib jälgida absoluutselt või 1000 majanduslikult aktiivse elaniku kohta. Näitaja jälgib, kui aktiivsed on kodanikud majandustegevuses. Suuremad väärtused näitavad suuremat aktiivsust piirkonnas.
- Töötus - töötute absoluutne arv või % majanduslikult aktiivsetest inimestest (töötuse määr).
- Töötuse määr on põhiline majandusnäitaja. Mida madalam on näitaja väärtus, seda stabiilsem on territoorium majanduslikult, kuid alla teatava miinimumi tähendab see kvalifitseeritud tööjõu puudust.
- Töötuse areng
- töötute osakaalu areng ajas
- Töötute struktuur - on võimalik jälgida kõigi töötute arvu või suhtarvu, nt pikkuse (pikaajalised töötud), vanuse (noored/vanad töötud), tervisliku seisundi, soo jne. järgi.
- Vabade töökohtade arv
- vabade töökohtade absoluutne arv või tööotsijate arv 1 vaba töökoha kohta.
- Töötajate struktuur - hõivatute arv ja suhe (%) üksikutes sektorites - primaarses (põllumajandus ja metsandus), sekundaarses (tööstus ja ehitus) ja tertsiaarses (muud sektorid); mõnikord on kõrvale jäetud kvaternaarse (teadus, teadusuuringud, haridus).
- Tertsiaarses sektoris ehk kvaternaarses sektoris töötavate isikute suurem esindatus tähendab majanduslikult stabiilsemat ja arenenumat territooriumi.
- Tööle minek
- pendelrändajate osakaal majanduslikult aktiivsest elanikkonnast (%);

Näitaja näitab piirkonna töövõimalusi, transpordivõimalusi ja elanike valmisolekut tööle sõita. Kui piirkonnas on pendelränne ülekaalus, on see tavaliselt elamispinna poolest atraktiivsem.

Võimalik on jälgida ka muid tööle pendelduva tööjõu näitajaid (pendelränne aeg, sagedus). sh üksikud omavalitsused, mille hulgas see toimub, territooriumi suurimad tööandjad jne.

2. Tööstus

- Sisemajanduse koguprodukt
- kogutoodang elaniku kohta, SKPd saab jälgida majandustegevuste lõikes. See on teatud ajavahemiku (tavaliselt aasta) jooksul teatud territooriumil loodud kaupade ja teenuste rahaline koguväärtus ja see on riigi majanduse küpsuse näitaja.
- Tööstuse koosseis.
- iga tööstussektori (masinaehitus, keemiatööstus, toiduainetetööstus jne) osakaal % tööstustoodangust territooriumil. See näitab tööstuse koosseisu, teatav mitmekesisus on soodne.
- Tööstuspiirkondade pindala tööstusharude kaupa - põhitööstuste tööstuspiirkonna pindala (km²)

3. Põllumajandus

Põllumajanduse valdkonna näitajad näitavad põllumajandustootmise laienemist piirkonnas ja põllumajandustootmise viisi. Ei ole võimalik üheselt öelda, millised väärtused on optimaalsed, sest põllumajandustootmise ulatus ja struktuur on suures osas tingitud looduslikest tingimustest. Saagikuse näitajate puhul on tavaliselt eesmärgiks näitaja kõrgeimad väärtused.

- Põllumajandusmaa pindala ja osakaal
- pindala (km² või ha) või osakaal (%) kogu põllumajandusmaast ja igast maaliigist
- põllumaa, viljapuuaiad, viljapuuaiad, viinamarjaistandused, rohumaad ja aiad.

- Põllumajanduskultuuride pindala - iga põllukultuuri all olev pindala (hektarites)
- teraviljad (nisu, rukis jne.), kaunviljad kartul, suhkrupeet, tehnilised kultuurid (raps, soja jne.), puuviljad, köögiviljad (erinevad liigid).
- põllukultuuride saak - koristatud põllukultuuride kaal kokku ja eraldi
- on võimalik määrata saagikus, st saak pindalaühiku kohta (t/ha).
- Loomade arv
- iga põllumajanduslooma absoluutne arv loomakasvatuses - veised, sead, kodulinnud.
- Loomakasvatuse tooted
- lüpsstud piima arv (l) või piima saagikus (l / 1 lüpsilehm), munade arv (abs. või ühe kana kohta), töödeldud veise-, sea- või kodulinnuliha kaal (t)

4. Teenused

Teenusnäitajatel ehk turismil on asjaomase territooriumi jaoks kahesugune tähendus. Turistide seisukohalt on kõrgemad väärtused järgmised näitajad toovad turismi jaoks paremad tingimused, kohalike elanike seisukohast parandavad nad piirkonna majandust. Seega on eesmärgiks piisav pakkumine ja majutusasutuste sobiv struktuur ning samal ajal piisav arv puhkajaid, mis määrab majutatute arvu näitaja.

Majutusseadmete arv

- kõigi majutusseadmete liikide arv jälgitavas piirkonnas. Saate jälgida ka tubade ja voodikohtade arvu nendes rajatistes. voodikohtade koguarv näitab siis jälgitava ala majutusvõimsust.
- Majutusrajatiste struktuur
- üksikute majutusrajatiste liikide arv ja suhe
- hotellid tähtede arvu järgi (1-5), pansionaadid, suvilad, laagrid jne.
- Majutatud isikute arv
- tavaliselt esitatakse asjaomases majutusasutuses ööbinud inimeste arv iga päeva kohta, kokku esitatakse tavaliselt aastane arv.
- Majutuskohdade täituvus territooriumil

- antakse % - näitaja võib arvutada majutatud isikute arvu alusel teatud ajavahemiku (tavaliselt aasta) ja vaadeldava piirkonna majutusasutuste voodikohtade koguvõimsuse alusel.

- Muud teenused - muude teenuste asutuste (juuksurid, remonditöökojad jne) arv omavalitsusüksustes; võib arvutada ka 1000 elaniku kohta omavalitsusüksuses või muul territooriumil.

Indikaator on elanike jaoks oluline, mida suurem väärtus, seda atraktiivsem on piirkond elamispinna jaoks.

Teised põhjused

- Antud territooriumi katvus mikroregioonide, LAGide jne poolt.

- omavalitsusüksuste liikmelisus (absoluutselt või protsentides antud piirkonnast).

territoriaalne üksus, nt piirkond)

mikroregioonides, LAGides, euroregioonides jne.

Kõrgemad väärtused tähendavad paremat koostööd vastaval territooriumil.

- Territoriaalne hõlmatus ruumiliste plaanidega

- milline on ruumilise planeerimise

dokumentatsioon suurte territoriaalsete

üksuste, omavalitsuste ruumiliste plaanide (sh

nende aktuaalsus) ja muude ruumilise planeerimise dokumentide, nt looduslike (maastiku)üksuste kohta?

Kõrgemad väärtused eeldavad territooriumi lihtsamat ja koordineeritumat arengut.

- Ehitusasutus, registriamet, politsei

- mitu omavalitsusüksust on asjaomases piirkonnas?

- Turismiobjektid

- näiteks loss, loss, muuseum, vaatetorn,

kindlus, koobas, kalju, tamm jne. Indikaatori

võib leida kas üksikasjalikumalt kaardilt või

kohalike teadmiste tuginedes. (See on ainult

valitud turismiobjektide nimekiri, sõltuvalt

konkreetsest asukohast on võimalik kohandada ja loetleda ka teisi)

Kõiki tuvastatud näitajate väärtusi tuleb

võrrelda teiste territooriumidega. Üks võimalus

on alati võrrelda kõrgemate territoriaalüksustega - ringkonna, piirkonna, riigi või ja ELiga. Samas on näitajate puhul, mis käsitlevad omavalitsusüksuste puhul on parem võrrelda vastava suurusgrupi omavalitsusüksustega (nt 100 elanikuga omavalitsusüksuse tööreis on loogiliselt palju suurem kui 1 miljoni elanikuga linna puhul, seega on täpsem võrrelda sarnaselt suuri omavalitsusüksusi). Samas on kasulik jälgida enamiku näitajate väärtusi ja nende arengut ajas. Enamiku näitajate puhul

soovitame jälgida väärtusi kord aastas, näitajate puhul, mis on kättesaadavad ainult rahvaloenduse ajal, siis kord 10 aasta tagant. - Tšehhi Vabariigis saame seda kasutada alates 1869. aastast, alati iga 10 aasta tagant, kuni omavalitsuste või nende osade tasandini.

Jaanuar 2022.

NICOLE-projekti sisemisteks vajadusteks koostatud Sdružení SPLAV, z.s., Tšehhi Vabariik.